

Saknar
kunskap

"Jag föddes i en diktatur. I den någorlunda sekulära staden Damaskus. I min familj har det alltid varit nolltolerans mot antisemitism, men diktaturen och samhället ville fostra mig till att se Israel och judar som ett hot. [...] Myten om en judisk världskonspiration har passat väl in i diktaturens propaganda. [...] Den svenska vänstern får ofta berättigad kritik för att man inte klarar av att prata om antisemitismen som finns bland människor med rötter i Mellanöstern. För att det är en förtryckt grupp i Sverige. Och förtryckta grupper förtrycker väl inte andra? Jag tror inte på den förklaringen, jag tror att det är så enkelt att stora delar av vänstern saknar kunskap om Mellanöstern och den kraften som antisemitismen utgör där."

Somar Al Naher
Aftonbladet 12/11 2015

Minnesstund och Elsapris

Kvällen den 9 november arrangerade SKMA i samverkan med Judiska församlingen i Stockholm, Föreningen Förintelsens överlevande och Forum för levande historia en minnesstund för Novemberpogromen 1938. Arrangemanget ägde rum i Stockholms stora synagoga.

Kvällen inleddes med ett anförande av Willy Silberstein, ordförande för SKMA. Silberstein utdelade därefter 2015 års Elsapris till Samuel Nudel, som belönas för sin "upplysande och effektiva opinionsbildning i sociala medier och andra forum mot antisemitism och rasism" (läs mer på s 3).

Huvudtalare var Per Svensson, journalist på Sydsvenskan och författare. Hans anförande, "De små stegens barbari", återges på s. 6. Vittnesmål från Novemberpogromen lästes upp av Anne Kalmering och sång och musik framfördes av Sofia Berg-Böhm och Sirocco. Kvällen avslutades med kaddish-bönen som lästes av kantor Isidoro Abramowicz.

Elsapristagaren Samuel Nudel och Willy Silberstein

FOTO HAMPLUS-ANDERSSON

Terrorn i Paris

DEN JIHADISTISKA TERRORORGANISATIONEN Islamiska statens (IS) attack i Paris kvällen den 13 november krävde 130 dödsoffer. Det var det dödligaste terrordådet i Europa sedan attentatet i Madrid 2004 och det värsta i Paris sedan attackerna mot Charlie Hebdo och en judisk matbutik i januari 2015.

Enligt uppgifter i franska medier planerade Abdelhamid Abaaoud, som pekats ut som hjärnan bakom dåden och som sköts ihjäl av polis i Parisförorten Saint-Denis ett par dagar efter attentatet, att även angripa judiska mål. Enligt vittnesuppgifter ska Abaaoud ha sagt att terrorgruppen skulle angripa mål "i områden nära judarna och stoppa transporter och skolor".

Den 18/11 knivhögs en judisk lärare i Marseille av tre personer som skrek antisemitiska slagord och hyllade IS. I samband med att Säpo den 18/11 höjde nivån för terrorhot i Sverige stängdes verksamhet ned vid de judiska församlingarna i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Hatfilm sprids snabbt

En film som sprider hat mot flyktingar, muslimer och orkestrerad av sionistiska intressen, förstör våra länder inifrån.

Judar har sedan den lades ut i början av november visats närmare 5 miljoner gånger på YouTube. Filmen "With Open Gates: The Forced Collective Suicide of European Nations" beskriver flyktingströmmarna in i Europa som ett politiskt orkestrerat folk mord på "vita" europeer. I likhet med annan högerextrem och nazistisk propaganda påstås en judisk konspiration styra utvecklingen.

I presentationen av filmen hävdas att "vänstern, i huvudsak

I filmen säger den brittiske högerextremisten Nick Griffin, tidigare ledare för British National Party: "En ohelig allians mellan vänstern, kapitalister och sionistiska rasister beslutade att promota invandring och rasblandning med målet att uttradera oss från våra hemländer".

I Sverige har filmen delats av bl.a. den SD närstående sajten Avpixlat samt av Ingrid Carlqvist, som driver den muslimfientliga nätpublikationen Dispatch International.

KUNSKAP OCH MOTSTÅND

Sällan har en höst känts så mörk som denna. Hundratusentals flyktingar som desperat söker en fristad från Assad-diktaturens bomber och Islamiska statens skräckvälde. Jihadistisk terror i Paris. Ökad nationalism och främlingsfientlighet i Europa. Här hemma brinnande flyktingförläggningar, rasistiska mord på en skola i Trollhättan och ett 20-procentigt stöd för Sverigedemokraterna.

Intoleransen och hatet drabbar även judar. Och angreppen kommer från olika håll.

Vi vet sedan länge att judar utgör ett viktigt mål för extrema islamisters propaganda och våld. Terrorattacker mot synagogor i Istanbul, en judisk skola Toulouse, judiska museet i Bryssel, kosherbutiken i Paris och synagogan i Köpenhamn talar sitt tydliga språk.

I Islamiska statens propaganda uppmanas gång på gång till våld mot judar. Och enligt uppgifter i franska medier avsåg de IS-terrorister, som dödades i en eldstrid med polisen i Parisförorten Saint-Denis, att även attackera judiska mål.

Ett par dagar efter Parisattacken knivhögs en judisk lärare i Marseille. Angriparna skanderade antisemitiska slagord och hyllade Islamiska staten. I Sverige stängde de judiska församlingarna ned verksamheter efter att nivån på terrorhotet höjdes.

SAMTIDIGT STEGRAS HETSEN mot judar från extremhögern. Nazistiska och högerextrema grupper i Sverige och i andra länder beskriver flyktingströmmarna som ett existentiellt hot mot Europa och "vita" människor. Rasismen riktas mot asylsökande, muslimer, afrikaner, romer och andra. Men även mot judar.

I extremhögerens propaganda förklaras återkommande att flyktingkrisen, invandringen och de mångkulturella samhällena är resultatet av en

judisk världskonspiration. Utvecklingen påstås i hemlighet styras av judar eller "sionister" i syfte att underminera europeiska stater och underlätta ett judiskt maktövertagande.

»I Islamiska statens propaganda uppmanas till våld mot judar.«

I en YouTube-film som delats närmare 5 miljoner gånger och som i Sverige sprids av såväl nazister som SD närstående sajter som Avpixlat varnas för Europas snara undergång. Och vilka som iscensatt den föregivna katastrofen utsägs tydligt: "vänstern, i huvudsak orkestrerad av sionistiska intressen, förstör våra länder inifrån".

Jihadismen och högerextremismen utgör de mest våldsinriktade extrema rörelserna idag. För bägge utgör judar en central måltavla. Det är av yttersta vikt att politiker, polis och myndigheter som arbetar mot rasism och radikaliseringsinser detta och tar hotet på största allvar.

ANTISEMITISMEN ÄR DOCK inte isolerad till politiskt extrema grupper. Den förekommer i form av stereotyper och mytbildningar i det vardagliga

umgänget, i olika opinioner och i den bredare politiska debatten. Den virvlar återkommande upp i diskussionen om Israel, cirkulerar flitigt i olika subkulturer på nätet och har en oroväckande utbredning inom befolkningsgrupper med rötter i Mellanöstern.

Som om det inte vore nog finns inom delar av den antirasistiska rörelsen en ovilja att erkänna antisemitismen som problem och en tendens att släta över och legitimera dess uttryck.

I syfte att öka kunskapen om och förstärka arbetet mot antisemitismen arrangerade SKMA i november en internationell konferens om fientlighet och fördomar mot judar i Europa och Sverige idag. Cirka 120 personer deltog – däribland journalister, politiker, forskare, lärare, poliser, organisationer och myndigheter som arbetar mot rasism.

Föreläsningar och panelsamtal med ledande experter gav en fördjupad förståelse av problemet och komplicerade den inte sällan förenklade bilden av det samtida judehatet (läs mer om detta på s. 12). Reaktionerna bland deltagarna var mycket positiva. Och jag vill passa på att rikta ett stort tack till Monica och Gerald Nagler och Forum för levande historia som genom stöd och samverkan möjliggjorde detta viktiga projekt.

SKMA fortsätter nu kampen mot antisemitismen. Och i den kampen behöver vi ditt stöd. Bli stödmedlem eller ge oss ett bidrag! Gå in på skma.se eller ring 08 667 60 90. Vill du ge ett bidrag direkt så använd plusgiro 30 129-1 eller bankgiro 861-6112. Du kan även swisha ett bidrag till SKMA på nummer 123 288 68 93. Tack för ditt stöd!

Willy Silberstein
Ordförande för Svenska kommittén
mot antisemitism

Intervju med 2015 års Elsapristagare

”Den finns en utbredd acceptans för antisemitism inom olika subkulturer”

Den 9 november delade SKMA för fjärde gången ut Elsapriset, en utmärkelse till unga som via sociala medier eller på annat sätt motverkar antisemitism och andra fördomar. 2015 års pristagare är Samuel Nudel, 20-årig skribent och bloggare, och ansvarig för medieprojektet ”Judehatet”.

Elsapriset tilldelas Samuel Nudel för ”hans upplysande och effektiva opinionsbildning i sociala medier och andra forum mot antisemitism och rasism. Hans kritiska belysning av hur anti-judiska konspirationsteorier sprids inom delar av hiphopkulturen och i olika miljöer på nätet har haft en tydlig inverkan på debatten. Samuel Nudel har på kort tid etablerat sig som en konsekvent antirasistisk röst som når och påverkar inte minst unga människor.”

SKMA bad Samuel om en intervju.

Grattis till Elsapriset. Vad betyder priset för dig?

Tack så mycket! SKMA är en organisation som jag värderar oerhört högt, priset betyder väldigt mycket för mig.

Berätta lite om din bakgrund.

Jag är född och uppväxt i Stockholm och studerar för tillfället historia på Stockholms universitet.

Hur kom det sig att du började engagera dig mot antisemitism och rasism?

Jag har länge haft ett intresse för frågor om rasism och antisemitism. Det är svårt att datera det till någon specifik händelse. På högstadiet tyckte jag mig se en mer påtaglig antisemitism, inte minst i samband med Israel-Gaza-konflikten 2008-2009. Fyra år senare, 2013, deltog jag i SKMA:s ungdomsutbildning, några månader efter det startade jag medieprojektet ”Judehatet”.

Du tilldelas Elsapriset inte minst för din opinionsbildning i sociala medier. Du driver en blogg, ansvarar för medieprojektet ”Judehatet” och twittrar. Hur kan sociala medier användas i arbetet mot antisemitism och fördomar?

Mycket av dagens antisemitism finns på internet och sprids via sociala medier. Dessa forum har möjliggjort att antijudisk propaganda återigen kunnat nå ut till en mångmiljonpublik, vilket föga oväntat får konsekvenser. En fransk studie från 2014 bekräftar detta: 22 procent instämde i det öppet antisemitiska påståendet att ”Judar har för stor makt över medierna”, bland dem som förlitar sig på information från sociala medier så

var siffran uppe på 37 procent. 23 procent av de tillfrågade instämde i att ”Judar kontrollerar medierna” – hos de som förlitade sig på sajter för filmdelning för information var siffran betydligt högre, nämligen 57 procent.

Det finns alltså mycket att göra. Uppmärksamma och belysa aktuella fenomen, men också att motverka och utbilda om ämnet. Glöm inte att attityder, bilder och idéer om judar eller vad som uppfattas som ”judiskt” kan framföras omedvetet. I lugn och sansad ton kan man nog påpeka problem utan att ta till tillmälen. Andra som driver antisemitism med en doktrinär ensidighet kan vara svårare att nå ut till, men det är viktigt att deras idéer inte får stå oemotsagda och att antijudiska frågeställningar inte accepteras.

Du har under längre tid bland annat satt skarljuset på den antisemitism som förekommer inom delar av hiphopkulturen. Hur ser problemet ut idag? Tas det på allvar?

Både ja och nej. Trots att jag tycker att det skett en marginell förändring det senaste halvåret så finns det en utbredd acceptans för antisemitism inom olika subkulturer, den svenska hiphop-kulturen är en av dem. Det är ett symptom på ett större problem och det skiljer sig inte nämnvärt från den antisemitism som framförs i en rad andra miljöer.

Ekonomiska stereotyper om judar som en privilegierad grupp – förmögna, giriga, snåla – kopplas inte sällan samman med tankar om en judisk omnipotent kraft som styr banker, media och/eller kontrollerar den amerikanska utrikespolitiken. Fantasier om de ”judiska nazisterna” eller ”offren som blivit till böddlar” tillhör en av de vanligaste efterkrigstida anklagelserna och sprids av hiphoppare med tusentals följare, däribland många unga.

Problemen viftas inte sällan bort av självnämnda antirasister, politiker och arrangörer.

Vissa tycks tro att deras rasism är ett inlägg i Mellanöstern-konflikten, ”maktkritik” eller ”olyckliga” uttalanden som de ”tagit avstånd från”, trots att inget av det nämnda stämmer. Så fort det blir ”debatt” så börjar det ständigt om på noll. Det krävs överkurser i form av bevis och analys för att något möjligtvis ska klassificeras som ens problematiskt av samma röster som sällan ställer samma krav för att erkänna andra former av rasism. Hiphopparna i fråga bjuds fortfarande in till finrummen, det bidrar till att antisemitism normaliseras och skickar tydliga och talande signaler.

Elsapriset består av ett diplom och en prissumma om 20 000 kr. Vet du vad du ska göra för pengarna?

Det finns en del platser och museer i Warszawa och Berlin kopplat till Förintelsen och antisemitism som jag länge velat besöka – det blir nog av nu till våren.

Intervjuare: Henrik Bachner

Många som var drivande i den pronazistiska och antisemitiska opinionen före och under andra världskriget välkomnades in i Högerpartiet och fick tunga positioner i partiapparat och offentlighet. Detta är en del av svensk historia som fortfarande väntar på att genomlysas, skriver Ola Larsmo.

Högern och antisemitismen

Utvädningen som aldrig blev av

I februari 1936 kommer det ett brev till Sveriges Nationella Förbunds kontor på Klarabergsgatan i Stockholm. Det är från juriststudenten Åke Leissner i Uppsala, som knappt två år tidigare bildat "Nationella Studentklubben", en lokalavdelning till SNF. Nu är man klara med det uppdrag man fått från huvudkontoret hösten innan: att "kartlägga det judiska inflytandet i Uppsala".

Det besked man skickar till Stockholm ska uppfattas som lugnande. "Endast i ringa utsträckning ha judiska flyktingar vunnit inträde i härvarande läroanstalter." Antalet "professorer av judisk ras är obetydligt – inom medicinska fakulteten finns två och bland pensionerade lärare tre."

Man slutar sitt brev: "Beträffande de i den allmänna diskussionen om judiska rasegenskaper påtalade sakförhållandena, dels att judar i allmänhet äga en mindre god fysisk konstitution och

De som undertecknat "utredningen" är den nämnde Åke Leissner och hans klubbkamrater Rune Waldekranz, Rolf Sjöberg, juristen Stig Radhe och språkvetaren Helge Kökeritz.

"Judefrågan" debatterades i Uppsala åren före kriget, och långt ifrån bara vid det notoriska Bollhusmötet i februari 1939. Inte minst Åke Leissner utmärker sig; vid en offentlig debatt i december 1935 hävdar han att "kampen mot antisemitismen vore täckmantel för politisk propaganda". Samme Leissner är central vid Bollhusmötet, där han talar om "numerus clausus" – alltså förordar samma begränsning av judiska studenter vid universitetet som man redan infört i Polen. Leissner och hans gode vän Arvid Fredborg hör till dem som intrigerat fram mötet, de och deras kamratkrets med dubbelt medlemskap i Nationella Studentklubben och den borgerliga föreningen Heimdal; flera av dem sitter i bägge styrelserna. Förutom Leissner och Fredborg intar även juristerna Erik Anners och Igor Holmstedt viktiga roller.

SVERIGES NATIONELLA FÖRBUND spelade under dessa år en central roll i agitationen mot judar i allmänhet och judiska flyktingar i synnerhet. Det märkliga är att SNF (tidigare SNU, Sveriges Nationella Ungdomsförbund) idag är så osynligt i diskussionen om den svenska antisemitismen. SNF, som 1934 bröt med den tidens högerparti Allmänna valmansförbundet, var framförallt antisemitiskt och antidemokratiskt. Deras partiorgan Nationell Tidning förde en envis kampanj mot "judeinvasionen". Ändå är SNF i dag ganska okänt och den akademiska forskningen kring dem har varit tunn efter historikern Eric Wärenstams två böcker, som kom redan på 60- och 70-talet.

Men i Uppsala, liksom i andra akademiska städer, syntes och hördes de. Allra tydligast i samband med den kampanj våren 1939 som kallats "Mota Moses i grind" och där de olika studentmötena om "judeimporten" eller "akademikerimporten" avlöste varandra. Från nazistiska SSS studentdemonstration på Östermalm 6 februari 1939, Bollhusmötet den 17 februari, över mötet bland läkarstudenter på Karolinska Institutet den 22 februari till motsvarande möte i Lund den 6 mars. Alla dessa möten syftar till att skapa bilden av en stark antisemitisk opinion bland akademisk

ungdom, och bakom arrangemangen finner man personer aktiva i nazistiska SSS eller SNF. De brukade inte samarbeta, men att så skett blir synligt särskilt i Uppsala och Lund.

Och man lyckas. Debatterna i riksdagen veckorna efter ekar av studentmötenas formuleringar. Dåvarande ecklesiastikministern Arthur Engberg (vilken under tjugotalet, som redaktör för *Arbetet*, själv gjort ett antal antisemitiska utfall) frågar nu med förtvivlan om "hela Sveriges studentvärld [var] så nazistinfiltrerad som resolutionerna tycktes ge vid handen"?

Bilden är ett resultat av en skicklig kampanj förd av bland andra Leissners och Fredborgs krets i Uppsala och deras kamrater i Lund. Men det är den bild riksdag och regering kommer att förhålla sig till fram till slutet av 1942 – den period då merparten av de massmord vi idag kallar Förintelsen begås.

ÅREN 1940 TILL 42 ser det ut som om Tyskland i princip vunnit kriget. Särskilt under 1940. Det är nu som Leissners och Fredborgs kamratkrets gör sitt karriärspång, med framgångarna från "Bollhusmötetkampanjen" i ryggen. De publicerar den öppet antisemitiska pamfletten "Den Svenska Linjen", där de försöker samla de unga intellektuella "höger om högern" till ett gemensamt uttalande hur Sverige ska förhålla sig i det nya internationella läget, framförallt gentemot det framgångsrika "Nya Tyskland". Man gör klart att man anser att Sverige bör försvara sig militärt om vi blir angripna – men allra helst bör vi samarbeta med andra "germaner" och spela en roll i "det nya Europa".

"Rasfrågan" är och förblir central: "I nära samband med befolkningsfrågan stå frågorna om rashygien och immigration. Det finnes enligt vår uppfattning ingen anledning att på grund av avskräckande exempel utomlands förneka vårt behov av en sund raspolitik. Det gäller för oss t. ex. att komma till rätta med frågan om mindervärdiga elements fortplantning, som framförallt gör sig påmint i våra sinnessjukhus och på våra sinnesslöanstalter. Det övervägande flertalet yngre svenskar – och vi utgöra intet undantag – anse vidare vårt folks enhetliga sammansättning vara ett oförytterligt värde. Försök att i större antal placera judiska flyktingar som yrkesutövare i vårt land ha vållat stark irritation och skulle även i

Rubrik i SNF:s partiorgan Nationell Tidning 1935.

dels att judiska affärsprinciper föga äro förenliga med nationella principer eller ens nu gängse svensk köpmannamoral, framhålla vi, att ett genomförande av nationella krav på positiv befolkningspolitik och vidtagande av åtgärder mot rofarkapitalism i största möjliga utsträckning skulle eliminera dessa rasegenskapers skadliga följder."

framtiden skapa konflikter. Immigrationsproblemet är helt avhängigt av befolkningsfrågan. Det gäller för oss att se till att något behov av immigration ej finnes. [...] Men kan man förändra en så komplicerad process som befolkningsutvecklingen utgör? Med Tysklands exempel för ögonen vågar man svara ja" (DSL s. 23-24)

Ord och inga visor. "Den Svenska Linjen" har trettiosex undertecknare, förutom sina sex huvudförfattare, och där igenkänns namn från såväl "judeutredningen" 1936 som Bollhusmötet två år senare.

Med denna pamflett som biljett välkomnas stora delar av kretsen kring "Den Svenska Linjen" in i den tidens Högerparti av partiledaren Gösta Bagge. De är "coming men", står för öppenhet mot det "Nya Tyskland" och via dem kan Högern nå delar av de unga högerintellektuella som drivit av till SNF. De hamnar också på tunga positioner i partiapparat och offentlighet. Arvid Fredborg blir SvD:s nye korrespondent i Berlin – hans företrädare Bertil Swahnström hade rapporterat utförligt om Novemberpogromen men var enligt Fredborgs formulering "knappast något ljus". De flesta i gruppen börjar bygga sin karriär på en extrem högerposition där antisemitismen utgör en tydlig beståndsdel.

Det går bra för dem. Leissner knyts till Högerpartiets riksdagskansli som handsekreterare åt vice partiledaren Fritiof Domö. Senare blir han byråchef på AMS och en av grundarna av SACO. 1942 var han också förste ordförande för Sveriges Konservativa Studentförbund, idag Fria Moderata Studentförbundet – vars tidskrift fortfarande heter "Svensk Linje". Och under femtiotalet avlönas han med frikostiga stipendier av affärsmannen Axel Ax:son Johnson för att bedriva "politisk opinionsbildning" – tillsammans med andra ur samma grupp som intrigerade fram Bollhusmötet och senare skrev "Den Svenska Linjen", bland dem Arvid Fredborg och Erik Anners. Man kan följa kamratkretsens karriärer i "Vem är det" och olika uppslagsverk – det rör sig om ett tätt nätverk vars politiska engagemang mot "judeimpor-ten" på intet sätt legat dem i fatet.

FRÅN 1944 OCH under åren närmast efter kriget är det flera opinionsbildare som försöker "göra upp" med de grupper som åren före kriget och under dess upptakt motverkade en mer huma-

nistisk behandling av flyktingar undan naziterorn. Tidningar som Expressen och syndikalistiska Arbetaren skriver uppmärksammade artikelserier om medlöperiet och antisemitismen, vilket bland annat driver fram den så kallade Sandlerkommissionens granskning av hur Sverige behandlat flyktingar. En annan som driver på för en sådan uppgörelse är antinazisten Ture Nerman, som i sin tidskrift "Trots allt!" manar till granskning av "roddarna" – de som börjar ro mot andra stranden när vinden vänder. Så skriver han till exempel den förödande skarpa artikeln "När kandidat Fredborg förde raskamp mot judarna" i "Trots allt!" nr 24 1945.

Under en tid ser det ut som om en sådan uppgörelse skulle komma igång. Men sedan stillnar allt, i Sverige såväl som i de länder som faktiskt genomlevt en ockupation av Nazityskland. Man kan skylla på krigströtthet. Men än viktigare var förmodligen den så kallade "Pragkuppen" 1948 då kommunistpartiet, uppbackat av Sovjet, tog regeringsmakten. Det är en symbolisk startpunkt för Kalla kriget, där nya stridslinjer dras genom Europa och "uppgörelsen" med de till synes marginaliserade högerextrema inte längre står högst på agendan.

Antisemitismen tonar också undan i svensk debatt – dock utan att försvinna – när Förintelsen under hösten 1942 blir alltmer känd för en svensk allmänhet, med det starka engagemanget för de deporterade norska judarnas sak i november som en tydlig vändpunkt. Den bild som riksdag och regering tagit för sanning, om en stark antisemitisk opinion som målats upp genom en skicklig kampanj våren 1939, visade sig vara mer av kulliss.

OCH VARFÖR SKA man då rota i sådant? Den som läst så här långt kan tänkas ha vissa invändningar. Varför så ensidigt fokusera på antisemitism till höger när vi idag med säkerhet kan tala om en vänster-antisemitism – för att inte nämna den som alltmer öppet odlas bland grupper med rötterna i Mellanöstern? Är detta viktigt? Det ligger ju långt tillbaka i historien?

Det handlar förstas om helhetsbilden; och om en historieskrivning som förklarar hur antisemitismen traderas i ett samhälle. När jag var barn på sextiotalet var det lätt att göra sig bilden av att Sverige var helt fritt från antisemitism. Den nämndes inte, den var "passerad" och nedkämpad.

Och så kom den tillbaka.

Som Helene Löow påpekat finns det en "svart överlämning" – platser där idéerna från nittonhundratalets första hälft övervintrat. De växer inte ur ingenting. Och låter vi våra politiska preferenser styra vilken sorts rasism och antisemitism vi vill se, vare sig vi blundar med höger eller vänster öga, förminskar vi kampen för det öppna samhället till en fotbollsmatch mellan höger och vänster. Ingen vinner.

En av de få personer som öppet talat om en ungdomlig fascination för fascismen – och hur han genomskådade den – är prästen och författaren Olov Hartman, som i sin självbiografi beskriver hur han drogs till Per Engdahls möten i Uppsala för att senare ta avstånd. Han förklarar sig med "brist på demokratisk fostran".

Men denna öppenhet är en bristvara. Och ingenting tyder på att gruppen kring "Den Svenska Linjen" fann några skäl att tänka om. De verkar tvärtom ha varit mycket konsekventa i sin hållning livet igenom. Och aldrig behövt förklara sig.

Personligen tror jag att det ligger en sanning i den gamla metaforen om att "vädra ut". Det som granskats och nagelfarits offentligt blir mindre farligt än det som får gro i hörnen. Det handlar i grunden om hur en demokratisk offentlighet fungerar.

Ola Larsmo

Ola Larsmo är författare. Han har i tre böcker skildrat Sverige under andra världskriget, En glänta i skogen (2004), Djävulssonaten (2007) och senast Förrädare (2012).

De små stegens barbari

Den 9 november arrangerades i Stockholms stora synagoga en sammankomst till minne av Novemberpogromen 1938. Kvällens huvudanförande hölls av journalisten och författaren Per Svensson, som talade om hur språket effektivt kan slipa bort ett samhälles lager av civiliserande fernissa. Här följer hans anförande.

Med händerna på ryggen står Richard Stern utanför sin sänglinnebutik i Köln. På vänster kavajslag har han fäst sitt järnkors. På trottoaren, till höger om honom står en SA-man på post, i brun uniform och med hakkorsarmbindel.

Det är den 1 april 1933. Två månader tidigare har Adolf Hitler blivit rikskansler, en vecka tidigare, 23 mars, har han drivit igenom den "fullmaktslag" som givit honom diktatorisk makt. Nu har nazisterna proklamerat en köpbojkott mot judiska affärer. Richard Stern har i protest skrivit och tryckt ett flygblad. "An alle Frontkameraden und Deutsche", Till alla frontkamrater och tyskar.

"Min bror anmälde sig den 4 augusti 1914, 25 år gammal, som krigsfrivillig och tjänstgjorde till slutet av 1918 vid fronten", skriver Stern och berättar sedan att han själv som soldat i ett maskingevärskompani kämpat "i första linjen" och tilldelats järnkorset för tapperhet i fält.

"Måste vi nu, efter att på detta sätt som goda tyskar ha tjänat nationen, låta oss bli offentligt smädade?" Krigsveteranen Richard Sterns frågor vibrerar av indignation. "Har den tyska juden nu blivit en andra klassens människa som i sitt fosterland bara tolereras som gäst?"

Samma eftermiddag som fotot av Stern togs utanför butiken greps han av polis, men frigavs senare samma kväll.

Fotografiet finns tryckt i katalogen över den permanenta utställningen i "Haus der Wannsee-Konferenz" i Berlin. Det var här, i en patriciervilla vid Berlins populäraste badsjö, som femton högt uppsatta nazistiska funktionärer och ämbetsmän under ledning av chefen för säkerhetspolisen, Reinhard Heydrich, samlades till en konferens den 20 januari 1942. Åtta av de femton hade doktorstitlar. Ämnet för dagen var, som det heter i protokollets rubrik, "die Endlösung der Judenfrage", den slutgiltiga lösningen av jedefrågan. Överläggningarna var avslu-

tade efter cirka nittio minuter.

Skulle Richard Stern, när han trotsade den nazistiska köpbojkotten, ha kunnat föreställa sig innebörden av den frasen, "den slutgiltiga lösningen"? Helt säkert inte. Jag vågar gå så långt som till att gissa att inte ens SA-mannen bredvid honom hade kunnat det, trots att han var fullstoppad med antisemitisk hatpropaganda.

MÄNNISKAN ÄR PÅ gott och ont exceptionellt anpasslig. Vi vänjer oss förvånansvärt lätt vid nya omständigheter och villkor. Det är därför vi finns över hela jorden, från regnskogen till polarisarna. Men det är också därför förhållningssätt och handlingar som för inte så länge sedan framstod som oacceptabla successivt kan te sig allt mer försvarliga, ja till sist uppfattas som nödvändiga, ofrånkomliga. Så kan ett samhälles lager av civiliserande fernissa ofta förvånansvärt snabbt slipas bort. Språket är här ett effektivt sandpapper. Ibland tänker man sig språket som verklighetens spegelbild. Men språket gör mer än speglar verkligheten. Språket är i sig självt en aktiv kraft som formar och förändrar verkligheten, just så som ett sandpapper.

I tidskriften Axess (nr 8/2015) har Charlotte Seiler Brylla, docent i tyska vid Stockholms universitet, skrivit en essä om den tysk-judiske litteraturvetaren Victor Klemperer. Han blev 1935 fråntagen sin professur i romanska språk i Dresden, och förbjöds också att besöka bibliotek och att äga böcker, men lyckades ändå inte bara överleva nazismen utan också föra dagböcker som nu räknas till den oundgängliga vittneslitteraturen om Hitlers Tyskland.

Redan två år efter krigsslutet, 1947, gav Klemperer ut sin klassiska studie över nazistiskt språkbruk, det nazistiska sandpappret av det tyska samhället och de tyska själarna; *LTI, Lingua Tertii Imperii*, Tredje rikets språk. Den nazistiska språkstrategin gick inte bara ut på att byta ut vissa ord och beteckningar

mot andra, det handlade istället framförallt om att förändra verklighetens syntax, dess grammatik, nöta ner gamla civilisatoriska konventioner, slipa fram en ny "folkgemenskap". Sandpappa.

Klemperer framhöll att om vissa uttryck ständigt upprepas kan de skapa nya tankefigurer, skriver Brylla och fortsätter: "Om exempelvis adjektivet 'judisk' tillräckligt ofta kombineras med farliga, negativt laddade företeelser, så kommer ordet att åtminstone delvis överta dessa ords betydelse i form av bibetydelser och värdeladdningar

Richard Stern i dörren till sin butik i Köln 1933.

som associeras med ordet. Vid sidan av frekventa formler som den 'judiskt-bosjevikiska kulturlösheten' och 'det judiskt-kapitalistiska utsgarsystemet' existerade den enligt Klemperer mest ödesdigra metaforen av alla (som av många inte alls uppfattades bildligt): 'det judiska kriget'. Det är alltså inte det enskilda ordet eller den enskilda texten som påverkar medvetandet, utan att språkbrukaren under en lång tid vävs in i en diskurs?

Det blir det till sist inte konstigt, utan liksom självklart, att tala om en "jude-

»Det som tidigare inte kunde sägas kan nu ropas ut.«

fråga”. Och en fråga kräver förstås ett svar, en lösning, gärna en ”endlösning”.

I DAG HAR vi samlats för att minnas och reflektera över novemberpogromerna, de riksomfattande terrortackerna mot Tysklands judar som den nazistiska regimen iscensatte natten mellan den nionde och tionde november 1938, den så kallade ”Kristallnatten”. Den 7 november hade en ung judisk man, den 17-årige Herschel Grynszpan, vars

vädja till ”frontkamraters” anständighet? Åtminstone på den andra frågan kan man svara ”ja”. Också Sterns butik hade vandaliserats. Själv lyckades han 1939 ta sig till USA. Om hans fortsatta liv kan man läsa i en kort artikel på tyska Wikipedia. Stern gick 1942 in i amerikanska armén, återkom 1945 till Köln som amerikansk sergeant och fick då veta att över 50 av hans släktingar mördats. Han återvände till USA, var där verksam som egenföretagare och dog 1967, 68 år gammal.

protestmöten, då arrangerade av respektive studentkår, också i Uppsala och i Lund. Även Medicinska föreningen i Stockholm samlades till ett diskussions- och opinionsmöte i samma ärende. Där fräntogs en kvinnlig läkarstudent, Esther Lamm, efter en omröstning rätten att yttra sig. Hon ansågs tala ”i egen sak”. Hon kom från en judisk familj. Vad gällde protesterna? Vad fick Lunds studentkår att anta en resolution som slog fast ”att en invandring, som medför, att främmande element upptagas i vårt folk, framstår för oss som skadlig och inför framtiden oförsvarbar”?

Ett rykte, byggt på en idé född i äldre läkarkretsar och bejakad av den dåvarande chefen för Medicinalstyrelsen, att Sverige skulle ge ett tiotal tysk-judiska läkare uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige. Det räckte för att driva fram en hysterisk antiflyktningkampanj på de svenska universiteterna, underblåst och applåderad av nazistisk och pronazistisk press.

MIN KOLLEGA OLA Larsmo har i olika genrer, bland annat essäboken *Djävulssonaten* (2007) skildrat kårmetet i Uppsala, det så kallade ”Bollhusmötet”. Själv har jag ägnat mig åt Lundamötet i en bok med titeln *Vasakärven och järnröret* (2014). Men ingen av oss är färdig med frågan, kommer nog aldrig att bli det. Hur ska man förklara att en stor del av det demokratiska Sveriges blivande elit – blivande läkare, domare, höga statstjänstemän, redaktörer och präster, efterkrigs-Sveriges nomenklatura – så självklart intog positioner och sa saker som i eftervärldens ögon, ironiskt nog, framstår som just oförsvarbara?

”Att ta hit något tusental judar skulle inte resultera i något annat än att vi i vårt land fick ett svenskt och ett orientalistiskt skikt och det kanske

inte vore så enbart lyckat”, sa till exempel det blivande regeringsrådet, dåvarande kårknuten, Gustaf Petré under Lundamötet.

Varifrån kom ”den akademiska ungdomens” (som man gärna sa då) övertygelse om att den gjorde Sverige en tjänst genom att säga nej till att ge tyska judiska flyktingar en fristad? Som jag inledningsvis framhöll är människan till sin natur anpasslig. Jag är rätt övertygad om att dessa studenter, dessa lillgamla 25-åringar, var fullt och fast övertygade om att de talade och agerade inom ramen för det förväntade, det förnuftiga och det normala, att de talade för och med sin klass och det samhälle som var, och skulle förbli, deras.

Min egen tidning, det lundensiska och malmöitiska borgerskapets husorgan Sydsvenska Dagbladet, gav dagen efter kårmetet i Lund studenterna sitt stöd:

”Man är icke en fiende till judarna, därför att man önskar bevara den svenska folkstammen ren. Ej heller är man antisemit därför att man varnar för att genom en alltför släpphänt flyktingpolitik lämna fältet fritt för en spirande judefråga. De skrämmande exempel, som våra dagars världshistoria lämnar, borde giva vissa lärdomar i det avseendet.”

Judefråga. Judeimport. Det är slående hur förled och efterled här får förstärka varandra. Frågan är oroande därför att den gäller judar. Judarna är ett bekymmer därför att de kommer att bli en ”fråga”. Importen, ett i olika varianter återkommande nyckelbegrepp i kampanjjournalistiken vintern 1939, är farlig därför att den gäller judarna. Judarna framstår som hotfulla därför att de ska ”importeras”, lastrum efter lastrum kan man föreställa sig. Så sandpapprades det denna vinter också den svenska civilisatoriska fernissan. Så tog också Sverige ett litet steg på vägen mot barbari, ett

Protestmöte på Östermalmstorg i Stockholm i februari 1939, arrangerat av nazistiska SSS.

föräldrar deporterats från Tyskland till Polen, skjutit en tysk diplomat i Paris. Två dagar senare hade diplomaten dött. Det gav Hitler och Goebbels den förevändning de väntat på. SA och SS beordrades iscensätta massiva pogromer: synagogor brändes ner, tusentals butiker med judiska ägare slogs sönder, judiska familjer överfölls i sina hem, judar greps, fördes bort, misshandlades och mördades.

Tyskland, och Europa, hade tagit ännu ett steg mot det slutgiltiga barbariet.

Förstod Richard Stern nu vad som sedan kunde komma att ske? Förstod han nu hur meningslöst det blivit att

Jo, novemberpogromerna var kanske en ögonöppnare. Men alla kunde eller ville inte se, framförallt inte alla i omvärlden.

Den 6 februari 1939, inte fullt tre månader efter Novemberpogromerna, samlades någonstans mellan 400 och 500 studenter på Östermalmstorg i Stockholm. Klädda i studentmössor och med tända facklor tågade de sedan genom centrala Stockholm. På deras banderoller stod ”Sverige åt svenskarna” och ”Protest mot judeimporten”. Manifestationen var iscensatt av av de svenska nazisternas studentorganisation.

Denna vinter hölls liknande

Per Svensson talar i Stockholms stora synagoga. Foto Hampus Andersson

myrsteg i jämförelse med den tyska grannens sjumilakliv i marschstövlar, men ändå ett steg...

Och det är ju så det går till när ondskan blir normaltillståndet i ett samhälle. Det sker inte över en natt. Människor behöver anpassa sig till brutaliteten, lära sig ta hatandet för givet, ta det ena steget efter det andra in i barbariet, lite som när man successivt tar sig ur sin jetlag efter en lång flight. Det som till en början känns som natt i kroppen accepteras efterhand som eftermiddag.

SÅ GICK DET till också i Hitlers Tyskland. Steg för steg mot "die Endlösung".

Victor Klemperer berättar i sin dagbok om hur han och hans hustru söndagen den 13 november 1938 besökt en bekant i Leipzig och av henne fått höra om hur SA preparerat synagogan och ett judiskägt varuhus med bensin, om hur brandkåren skyddat de omgivande byggnaderna men inte varuhuset och hur varuhusägaren sedan gripits för mordbrand och försäkringsbedrägeri. I Leipzig hade Klemperer också fått kännedom om att Hitler nu dömt de tyska judarna till ett kollektivt bötesstraff på en miljard riksmark för deras fiendlighet mot det tyska folket och riket.

Med andra ord; tysk och jude var varandra uteslutande begrepp. Så hade Richard Stern fått svar på sin fråga. Nej, den tyske juden var inte en andra klassens människa. Juden var för det första inte tysk. För det andra skulle han snart inte heller vara människa. Steg för steg exkluderades Tysklands judar från sammanhang efter sammanhang, identitet efter identitet: "folkgemenskapen", samhällslivet, den fysiska miljön, det egna landets territorium, mänskligheten.

Processen hade förberetts länge, genom intensivt sandpapprande, vid möten i antisemitiska föreningar, genom antisemitiska skrifter och tidningar. Ta till exempel den sydtyyska småstaden Koburg, där vår egen kungs morfar hertig Carl

Eduard, regerade även sedan han avsatts efter kejsarrikets fall. Koburg var en av Hitlers favoritstäder. Hertigen belönades efter maktövertagandet med generalsrang i SA för sin generösa attityd.

På en gata i Koburg fick några SA-män redan under dagtid den 9 november 1938 syn på advokaten Martin Baer. "Där är juden Baer" ropade de, jagade sedan ifatt honom, slog ner honom med en järnstång och släpade honom till polisen där misshandeln fortsatte. Då hade advokat Baer försökt få några förbipasserade soldater att hjälpa honom: "Jag har själv varit soldat!"

I den lokalhistoriska volymen "Die Coburger Juden", som jag ramlade över i samband med att jag skrev en biografi över vår kungs far för några år sedan, kan man i detalj följa hur exkludering gick till, steg för steg mot barbariet; från de antisemitiska kamporganisationernas möten och föredrag på 20-talet till bojkotterna mot judiska butiker, överfallen, införandet av för judar förbjudna zoner (Hofgarten, teatern, badplatserna), inrättandet av särskilda "judehus", deportationerna...

SKULLE DET KUNNA ske igen? Det finns en oklarhet i den frågan. Vad, mer exakt, menar vi med "det"? När vi tänker på nazismen tänker vi närmast ofrånkomligt på dess sista utvecklingsfas, det fullbordade barbariet: Auschwitz. Vi ser SS-vakterna, hör deras vrålände kommandon, schäferhundarnas skall, ser röken från krematorierna.

Men hur ofrånkomligt det än är att det är detta vi tänker på, och hur viktigt det än är att framtida generationer ständigt har dessa bilder på näthinnan, så medför det ett problem.

Historien upprepar sig ofta, men det är strukturen, de inre mönstren, som återkommer. De yttre formerna förändras sig. Och, än mer problematiskt, om man bara lärt sig känna igen det redan förvuxna trädet missar man de plantor man

hade kunnat rycka upp.

Nazisterna bekände sig till en extrem version av en tankemodell som har djupa rötter i den europeiska historien och i dag tycks populärare än på länge: föreställningen att en given och familjeliknande gemenskap ("folket", "nationen" eller, i den nazistiska versionen, "rasen") utgör den bästa, eller kanske rentav enda, hållbara grunden för trygghet, välbefinnande och lycka.

Denna gemenskap definieras oftast genom att man drar en gränslinje mot dem som inte hör till familjen. Man kan tänka sig det hela som en enkel stiliserad teckning av, exempelvis, en häst. Det är de ytor på papperet som inte är häst som får hästen att träda fram, som skapar den.

Därför kräver en politik baserad på gemenskapsidén att sådana ytor identifieras; icke-hästen måste pekas ut. I sin mest extrema och aggressiva form nöjer sig gemenskapspolitiken inte med att etablera en tydlig skiljelinje mellan familjen och de andra, den postulerar också att de andra, icke-hästen, utgör ett hot som måste elimineras. Det var hitlerismens kärna; det är detta historikern Saul Friedländer kallar "frälsande antisemitism".

I dag kommer de antisemitiska attackerna och utfallen ofta från annat håll än på 30-talet. De islamistiska terrordåden i Paris och Köpenhamn, liksom de trakasserier som drabbar den judiska gruppen i min egen hemstad Malmö, är exempel på denna förskjutning.

Men just för att antisemitismen är så anpassningsbar, och just därför att den med sitt djup och sin intensitet och sina konsekvenser (Auschwitz) har en unik plats i den europeiska historien och samtiden, finns det starka skäl att ringa i varningsklockorna också när det ofta är andra grupper än judar som får agera icke-häst.

När Europa börjar sandpappra fram sitt hat kommer detta hat förr eller senare också att riktas mot judarna. Och just nu kan man höra

sandpappret gnidas fram och åter över den civilisatoriska fernissan runt om i Europa, också i Tyskland.

Den tyska flyktingdebatten liknar just nu den svenska: "Välkomstkulturen" urholkas av nervositet och inrikespolitiska konflikter. Den sociala polariseringen ökar. På den flyktingfiendliga ytterkanten växer aggressiviteten och hysterin.

Utvecklingen sammanfattas i en rubrik på tidningen Die Zeits första sida den 22 oktober 2015: "Jetzt ist es Hass"; Nu hatas det. Och i ingressen till ett långt reportage i veckomagasinet Der Spiegel (24/10 2015) beskrivs läget så här: "Hatparoller på gatan, hot på internet, attentat mot politiker."

Vid en Pegida-demonstration i Dresden beklagar en talare att koncentrationslägren inte längre är i bruk. I ett hotmejl till en framträdande representant för SPD, de tyska socialdemokraterna, talas det om "duschar", "gas" och "ugnar".

Den hetspropaganda som i flera år odlats på nätplattformar som tyska "Politically incorrect" flyttas nu ut på torget av rörelser som Pegida, skriver Der Spiegel. "Hatet blir gripbart, hörbart, kroppsligt".

Och själv upptäcker jag att den svenska hatsajten Avpixlat publicerar en artikel med rubriken "Stor rusning efter skjutvapen hos Europas civilbefolkning", och illustrerar den med flyktingar som trängs på en tågpererrong.

Tabun bryts ner. Det som tidigare inte kunde sägas kan nu ropas ut. Det är både ett symptom på, och en bidragande orsak till att den liberala demokratin inte längre kan tas för given ens i de nordeuropeiska välfärdsstaterna.

Per Svensson
Senior Columnist på Sydsvenskan
och författare.

Minneskvällen den 9 november arrangerades av SKMA i samarbete med Judiska församlingen i Stockholm, Föreningen Förintelsens Överlevande och Forum för levande historia.

Bakom våldet

Gästkrönika av Heléne Lööw

Ater brinner flyktingföreläggningar. Debattklimatet hårdnar. En viss mobilisering från olika nätverk och grupperingar, bland annat med en uttalad antimuslimsk agenda som t.ex. Nordisk Ungdom, börjar skönjas. Attackerna mot föreläggningar, framför allt de som hyser ensamkommande ungdomar, har dock förekommit under förhållandevis lång tid, men plötsligt i samband med de flyktingar som nu kommer från Syrien, Irak och Afghanistan så tar det fart och exploderar in i offentligheten.

I november 2015 kastades t.ex. en handgranat mot ett planerat flyktingboende, vilket tar attackerna till helt nya nivåer. Samtidigt har utsattheten för minoriteter som judar, romer och muslimer ökat och visar inga tecken på att avmattas.

Och mitt i allt detta omsatte en lone wolf-terrorist sina föreställningar i fasansfull verklighet: hans mål var skolbarn i Trollhättan, utvalda på grund av sin etnicitet och hudfärg. Ingen vet om dessa parallella vågor av hatbrott kommer att avta eller om vi befinner oss i början av en upptrappning, ingen vet heller, med undantag för fallet i Trollhättan, vilka gärningsmännen är.

Det finns vissa paralleller med hur situationen var på 1980- och början av 90-talet. Då som nu skedde en successiv upptrappning av attacker mot flyktingföreläggningar, som tilltog i intensitet och exploderade in i offentligheten. Lasermannen härjade, den judiska begravningsplatsen i Stockholm vandaliserades och vit makt-grupper började mobilisera.

I så väl media som i den offentliga debatten beskrevs gärningsmännen omväxlande som organiserade rasister eller "fulla okunniga pojkar som inte vet vad de gör". Det var dock ingen koordinerad våg. Det var flera parallella vågor som sammanföll i tid och som kom att existera i en symbios med varandra.

Men vilka var gärningsmännen? Vilka motiv hade de? Säkerhetspolisens undersökningar av 103 misstänkta/dömda attentatsmän 1990–1992 ger vissa ledtrådar till vilka människor som förövar attentat mot flyktingföreläggningar/asylsökande.

Utredningarna visar följande. Huvuddelen av de personer som dömts eller misstänkts för främlingsfientliga angrepp vid tidpunkten för brottet var mellan 16 och 25 år. Av de 103 misstänkta/dömda gärningsmännen var 58 straffade tidigare, 30 av dessa var gravt kriminellt belastade, de övriga av de straffade var dömda för mindre förseelser, 52 var alkoholpåverkade vid tidpunkten för brottet och 100 av de misstänkta/dömda kom från orten där brottet begicks eller från dess omedelbara närhet. Polisutredningarna visar också att ytterst få av de misstänkta/dömda hade någon form av organisationsanknytning.

En genomgång av det juridiska materialet gav fler ledtrådar till vilka de var, bl.a. klarnade motivbilden. De motiv personer som dömdes för attentat mot flyktingföreläggningar under perioden 1988–1992 uppgav

– vi ska ha i åminnelse att upplklaringsprocenten var låg – visar dock klart att det huvudsakliga motivet var rasism i olika former.

Motiven kan indelas i tre huvudkategorier. Den första kategorin är "personliga motiv", dvs. gärningsmannen uppger som orsak till attentatet att han exempelvis blivit eller tror sig ha blivit bestulen av flyktingar från den lokala föreläggningen. Ett annat vanligt motiv som kan föras till samma kategori är att gärningsmannen uppfattar flyktingarna som oförsämda.

Den andra motivgruppen kan karaktäriseras som "frustration och protest", dvs. gärningsmannen uppger som motiv att han "ville väcka debatt om svensk flykting- och invandringspolitik", "få folk att vakna" osv. I vissa fall uppger även gärningsmannen att attentatet är det enda sättet att göra sig hörd, eftersom "politikerna inte lyssnar". I vissa fall motiverar gärningsmännen attentatet med att "alla andra tycker så här men ingen gör något", "flyktingarna är det enda man snackar om, alla är emot dem". Gärningsmännen tycks i viss mån uppfatta sig själva som "hjältar" som utför "det som många vill men inte vågar göra".

Den tredje kategorin kan benämnas "hat och ovilja", dvs. gärningsmannen uppger t.ex. att han "hatar dom djävlarerna", "inte tål araber" etc. Även om det är svårt att spåra någon djupare ideologisk medvetenhet bakom attentatet, visar således genomgången av domar och förundersökningar att det huvudsakliga motivet bakom handlingen är ovilja mot flyktingar.

Attackerna mot flyktingföreläggningar och asylsökande är i ett antal fall kulmen på en lång historia av fientlighet och konflikter på orten, i form av spontana lokala protestaktioner mot föreläggningen, butiksägare som vägrar låta flyktingarna handla i butiken, bråk mellan asylsökande och lokalbefolkning osv. De män från trakten som slutligen utför attentatet skulle kunna ses både som det extremaste uttrycket för en existerande mentalitet på orten och som resultatet av olösta konflikter i lokalsamhället.

Om mönstret är detsamma nu återstår att se. Nya dimensioner har också tillkommit, den kommunikativa revolutionens ankomst är en sådan. Andra skillnader är att vi inte ännu så länge ser protester i form av demonstrationer utanför föreläggningar i samma omfattning som tidigare.

Det tycks också finnas ett mönster i att attacker riktas mot föreläggningar innan flyktingarnas ankomst, vars syfte synes vara att förhindra etablerandet av föreläggningar eller få kommuner att backa på tidigare beslut att ta emot flyktingar. Att rikta attacker mot planerade boenden tycks i viss mån vara en "framgångsrik" strategi, då försäkringsbolag säger sig inte vilja försäkra fastigheterna och kommuner drar tillbaka sina erbjudanden.

Heléne Lööw

Docent i historia och biträdande föreståndare för centrum för polisforskning vid Uppsala universitet.

»En lone wolf-terrorist omsatte sina föreställningar i fasansfull verklighet.«

Rapport från Tyskland

Utsatt judisk fotbollsklubb

Hat, hot och våld. I tyska medier rapporteras att den judiska fotbollsklubben Makkabi vid flera tillfällen utsatts för trakasserier i samband med matcher. Mathan Ravid, som spelat i Makkabi Berlin, kontaktade sin gamla klubb för att skapa sig en bild av situationen.

David

Vinter 2004. Stenhård grusplan. Slutsignalen känns som en befrielse. Sammanbitna miner, trots ännu en vinst och ett steg närmare ligasegern. Stämningen har gradvis förvärrats, ju närmare våra motståndarfans kommer en förlust desto vanligare blir deras antisemitiska slagord. Efter matchen skyndar vi oss av planen. Utanför vårt omklädningsrum har någon trampat upp ett stort hakkors i snön.

Det är nu över tio år sedan jag bodde i Berlin och spelade fotboll i stadens judiska klubb Makkabi, men bilderna och känslan går fortfarande att återskapa. Att för enda gången i livet representera en judisk klubb var en väldigt speciell upplevelse och en ögonöppnare. Sedan jag flyttade hem till Sverige 2005 har jag försökt följa Makkabi Berlin så gott det går. Och i höst var det dags igen. I tyska medier läser jag rubriker som "Judefientlig kravall på fotbollsplan i Berlin" – min gamla klubb har ännu en gång utsatts för antisemitiska attacker. Eller rättare sagt två gånger, på bara några veckor. Jag hör av mig till gamla vänner för att ta reda på mer.

Makkabi Berlin i sin nuvarande form grundades först 1970, men klubbens historia är lång. Redan i slutet av 1800-talet föddes föregångaren Bar Kochba, som existerade fram till 1938 då den förbjöds av naziregimen. På sin hemsida be-

skriver man sig själva som "mer än bara en idrottsförening", och inom sportsliga ramar säger man sig vilja arbeta för dialog mellan judar och icke-judar.

Det Makkabi jag spelade i på 00-talet var en väldig mix av människor med olika bakgrunder, identiteter och religiösa eller icke-religiösa övertygelser. Vi judiska spelare utgjorde högst en tredjedel av truppen. Ändå bar klubben på en tydlig "judisk" prägel, något som verkar leva kvar.

"Våra spelare kommer överallt ifrån. De är infödda och invandrade tyskar – kristna, muslimer och judar. Men vi tar hänsyn till judiska högtider både när det gäller träning och match. Dessutom pratar vi med spelarna om klubbens historia och judiska traditioner. Istället för julfest firar vi exempelvis Chanuka i slutet av varje år", berättar klubbens manager Claudio Offenberg via mail.

DAVID SPELAR i ett av klubbens dussintal lag, som han beskriver som ett gäng vänner som bara vill ha kul tillsammans. Men det är ofta en speciell känsla att representera Makkabi, berättar han via mail. "På planen märks det att många av våra motståndare anser att en match mot ett judiskt lag är något utöver det vanliga. Kanske är det för att

de inte känner några judar, kanske har de fördomar om judar, kanske beror det på att de har en personlig koppling till Israel-Palestina konflikten. Oavsett orsak har jag ofta känslan att de förväntar sig något mer än bara en fotbollsmatch. Vi startar alltid våra matcher med att ropa 'Makkabi chai' ['Leve Makkabi!'], och våra motståndare svarar ibland med att ropa 'Allahu Akbar!'. Men allt måste inte nödvändigtvis handla om politik, och vi har inga problem med det så länge de visar oss respekt".

En respekt som dock inte alltid kan tas för given. Som i slutet av augusti i år, då tidningen Berliner Zeitung rapporterade om "masslagsmål" under Makkabis hemmamatch mot Meteor 06 från stadsdelen Wedding – som i tidningen beskrivs som ett lag "med många turkiska och arabiska spelare". Enligt tidningen förekom både antisemitiska och islamofobiska påhopp, och bilden målas upp av två lika goda kälsupare.

I ett matchreferat på Makkabis hemsida talar man istället om hur lagets spelare provocerat attackerats fysiskt och utsatts för antisemitiska slagord som "judesvin".

Enligt David, som deltog i matchen, startade allt när han och

en lagkamrat blev attackerade på bänken. "Vi satt och diskuterade matchen när en av deras spelare plötsligt skrek 'Håll käften din smutsiga jude!' Efter att mina lagkamrater reagerat sparkade han på en av dem och ett slagsmål bröt ut tills polisen kom". Anmälningar gjordes, en knapp månad senare kom domen. En Meteorspelare stängs av i två års tid och tvingas betala 300 euro i böter för fysiska och verbala attacker.

BARA DRYGT EN månad efter matchen mot Meteor 06 är det dags igen. En hemmamatch i mitten av oktober mot FC Neukölln, från stadsdelen med samma namn, avbryts i förtid. Strax innan har motståndarnas kaptan fått rött kort för att ha slagit en Makkabispelare. Och på väg av planen framför han tydliga hot. I ett matchreferat på Makkabis sida menar man att spelaren i fråga uppmanat sina lagkamrater att "ta fram sina knivar" och att flera av dem beväpnat sig med glasflaskor. David berättar: "De hotade bland annat att 'hugga' och 'sprätta upp' oss och sa att vi kunde 'börja gräva våra egna gravar' eftersom vi 'skulle dö', medan några visade sina T-shirts med texten 'I love Palestine' på. Det verkade vara referenser till den senaste vägen av knivattacker i Israel".

En liknande bild av händelserna framträder i tidningen Bild 20/10. Intervjuade Makkabispelare berätt-

Gemeinsam gegen Hass

Hertha BSC und TuS Makkabi Berlin drehten Videospot gegen Antisemitismus

Aktualisiert am 29.09.2014, 13:59

1 von 2

"Tillsammans mot hatet". Jüdische Allgemeine om Herthas och Makkabis kampanj mot antisemitism.

tar att de kände sig så hotade att de läste in sig i omklädningsrummet. I efterspelet förekom återigen motstridiga uppgifter. I en intervju med tidningen Jüdische Allgemeine 22/10 avfärdade FC Neuköllns ordförande Abbas Berjawi anklagelsen om knivhot som en "absurd lögn". I själva verket, menade Berjawi, var det hans egna spelare som kallats "IS-terrorister" av Makkabispelarna. Något de senare förnekade i samma artikel.

En vecka senare lät det annorlunda. I en intervju med den lokala TV-stationen Rundfunk Berlin-Brandenburg meddelade Berjawi nu att han uteslutit tre spelare ur laget som efter matchen velat storma Makkabis omklädningsrum. Dessutom berättade han hur Israel-Palestina-konflikten är ett ständigt samtalsämne bland lagets spelare, och att han under samtalen hört dem göra antisemitiska utsagor som "vi måste förinta judarna".

Även händelserna under matchen mot FC Neukölln anmäldes. Efter att domaren och vittnen hörts kom domen från Berlins fotbolls-förbund i mitten av november. De anklagade Neuköllnspelarna fälldes på de flesta punkterna, en stängs av i tio matcher och en annan i tolv. Den senare erkände sig i rätten skyldig till att ha slagit en motståndare i Makkabi. Dessutom är klubben skyldig att betala 500 euro i böter. I domen framgår att man gjort bedömningen att hoten under

matchen med största sannolikhet medvetet anspelade på den senaste tidens knivattacker i Israel, och att allt talar för att Makkabis spelare utsattes just eftersom de spelar för en judisk klubb.

LÄNGE HAR STUDIER och hatbrottsstatistik från en rad länder gett tydliga indikationer på att hotbilden mot judiska minoriteter i Europa ökar när konflikten mellan israeler och palestinier blossar upp. Och det tycks även påverka sportens värld. 8 september i år fanns uppgifter i tidningen Kölner Stadt-Anzeiger om att spelare från Makkabi Köln trakasserats under en match. Politiska slagord som "befria Palestina" ackompanjerades av antisemitiska utfall om "judejävlar".

Och Claudio tror inte heller att händelserna under Makkabi Berlins egen match mot Neukölln i oktober var en slump. Tvärtom menar han att det ofta finns en tydlig koppling mellan läget i Mellanöstern och de attacker som klubben utsätts för. Dessutom tycker sig Claudio se tydliga förändringar över tid.

När jag själv spelade i Makkabi Berlin under början och mitten av 00-talet ägde antisemitiska påhopp i regel rum i matcher mot lag från mindre orter i utkanten av eller utanför Berlin, ofta i områden där högerextrema partier som Deutsche Volksunion (DVU) var starka. Vintermatchen 2004 med hakkorset i snön är ett exempel.

På senare år har attackerna dock i regel kommit från andra håll och snarare från spelare än åskådare, enligt Claudio. "Mellan 2007 och 2012 var det ganska lugnt", säger han, "men på senare år har verbala och fysiska påhopp återigen förekommit". Incidenter sker idag främst under matcher mot lag där många spelare har rötter i Mellanöstern, hävdar han.

Spelaren David bekräftar managern Claudios bild. Och tillägger: "Man ska akta sig för att överdriva. Men antisemitism är ett frekvent och konstant problem för judiska idrottsklubbar i Tyskland, det är ingen slump att vi regelbundet attackeras och att en del av våra motståndare verkar ta ut sina aggressioner på oss". David tycks av förklarliga skäl bekymrad över den ständiga risken för påhopp, hot och våld, och efterfrågar ännu tydligare åtgärder. "Fotbollsförbundet måste upptäcka mönstret här. Allt vi vill göra är att spela fotboll, men jag ser ingen framtid för judiska lag i Berlin om inte förbundet ger ett verkligt löfte om att försvara oss", säger han.

CLAUDIO, MÖJLIGTVIS LUTTRAD av sina många år i klubben, ger inte en riktigt lika dystert bild. Och han poängterar att antisemitiska attacker i regel tas på allvar av både medier och förbundet. Samtidigt är Claudio noga med att påpeka att problemen är stora och komplexa. Att ignorera den antisemitism som förföljer

klubben är inget alternativ för Makkabi Berlin, tvärtom försöker man själva belysa och motverka den. På klubbens hemsida hittar man bland annat en video som spelats in tillsammans med Bundesligalaget Hertha BSC som en gemensam protest mot antisemitism.

Ansvaret för att bekämpa hat, hot och våld mot judar kan dock aldrig läggas på judarna själva, och även Claudio efterfrågar ännu tydligare agerande från fotbollsförbundets sida för att komma till rätta med problemen – samtidigt som han betonar att det är viktigt att undvika kollektivt skuldbeläggande.

"Man måste tala klarspråk, och sätta sig ner med ordförandena, tränarna, ledarna och kaptenerna från olika klubbar och klargöra spelreglerna. Och då också klargöra att man inte drar alla över en kam, det är väldigt viktigt. Det finns säkert många inom dessa föreningar som fördömer antisemitiska attacker, men kanske inte vågar säga sin mening. Och dem måste man stärka", menade Claudio i en TV-intervju i oktober i år. "Vi vill spela fotboll i lugn och ro, och önskar helt enkelt att alla visar oss respekt och anständighet", avslutar han sitt mail till mig.

Själv hoppas jag slippa höra om antisemitiska trakasserier, hot och våld nästa gång jag kontaktar mina vänner i Berlin.

Mathan Ravid

Antisemitism i Europa och

I syfte att öka kunskapen om och förstärka arbetet mot antisemitismen arrangerade SKMA i november en internationell konferens med ledande forskare och experter från Tyskland, Polen, Frankrike och Sverige. Cirka 120 personer deltog. Här följer en rapport från konferensen.

FOTO MATHAN RAVID.

Panelsamtal om antisemitism i Sverige med Henrik Bachner, Evin Ismail, Jonathan Leman och Heléne Löw.

Svenska kommittén mot antisemitism (SKMA) arrangerade den 10 november 2015 en internationell konferens i Stockholm om antisemitism i Europa och Sverige idag. Syftet med konferensen var att fördjupa kunskapen om den samtida antisemitismen och förstärka arbetet med att förebygga och motverka fördomar, hat och våld mot judar.

Konferensen, som genomfördes med stöd av Monica och Gerald Nagler och Forum för levande historia, riktade sig framför allt till myndigheter, lärare, forskare, journalister, poliser, myndigheter och organisationer som arbetar med att belysa och motverka rasism och antisemitism, men var även öppen för andra intresserade. Cirka 120 personer deltog.

Konferensen inleddes med ett öppningsanförande av Henrik Bachner, idéhistoriker och medlem i SKMA, och ett tal av kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke.

Bah Kuhnke pekade på vikten av att se de specifika drag som kännetecknar såväl antisemitismen som andra rasismer och underströk att vi för att kunna bekämpa olika former av rasism måste känna till och erkänna dem som problem.

Hon meddelade att regeringen är i färd med att arbeta fram en handlingsplan för hur antisemitism och andra former av hat och fördomar mer effektivt ska kunna motverkas.

ANTI-JUDISKA ATTITYDER I EUROPA

Professor Andreas Zick, som leder The Institute for Interdisciplinary Research on Conflict and Violence vid Bielefelds universitet i Tyskland, föreläste om antisemitiska attityder i Europa.

Han inledde med att varna för att europeiska demokratier blivit mer sköra genom en tilltagande acceptans för uppfattningar eller ideologier som förespråkar ojämlikhet mellan grupper och människor. Zick exemplifierade bl.a. med de antisemitiska manifestationer och terrorattacker som ägt rum i flera europeiska länder de senaste två åren och den allt mer polariserade situationen i Tyskland, där Pegida och andra xenofoba, antimuslimska rörelser vuxit i styrka.

De studier av "Group-focused enmity" som Zick och hans kollegor genomfört belägger ett samband mellan olika former av gruppfiendlighet. Det

Alice Bah Kuhnke

FOTO MAFIH MAWLOD

Andreas Zick

finns även ett samband mellan gruppfiendlighet och t.ex. förakt för demokratin och samhällliga «eliter», auktoritärt tänkande och en nationalistiskt präglad fiendlighet mot EU och USA.

De undersökningar Zick redovisade demonstrerade att antisemitismens utbredning skiljer sig åt mellan europeiska länder, men också att olika antijudiska motiv är olika starka i olika länder. Både traditionella antisemitiska föreställningar (t.ex. föreställningar om judiskt inflytande och makt) och så kallad sekundär antisemitism (t.ex. uppfattningen att "judar försöker dra nytta av att ha varit offer under nazismen") är mest utbredda i länder som Ungern, Polen och Portugal. Traditionella antijudiska föreställningar är också förhållandevis utbredda i Frankrike och Italien, medan sekundära former av antisemitism även är jämförelsevis utbredda i Tyskland.

Israel-relaterad antisemitism, reflekterad i påståenden som t.ex. "med tanke på Israels agerande kan jag förstå varför människor ogillar judar" eller likställanden mellan Israels politik gentemot palestinierna och Nazitysklands förintelsepolitik, har höga nivåer i flera av dessa länder men är också förhållandevis utbredda i Storbritannien och Holland.

Sverige ingick inte i undersökningen, men Zick redovisade även resultat från en pilotstudie från Sverige som gjordes inför studien (pilotstudien byggde på ett litet antal svarande; se

Andreas Zicks och Beate Küppers artikel i SKMA:s Nyhetsbrev juni 2011). Den indikerade att traditionella och sekundära former av antisemitism var jämförelsevis mindre utbredda i Sverige, medan Israel-relaterad antisemitism låg på ungefär samma nivå som i Holland och Storbritannien.

Zick pekade också på hur antisemitiska uppfattningar kan förstärkas i samband med att Israel-Palestina-konflikten förvärras. En jämförande studie i Tyskland visade att stödet för traditionella antijudiska uppfattningar försvagades mellan 2004 och juni 2014, men en ny mätning i september 2014, dvs. efter Gazakriget, pekade på att stödet för denna typ av uppfattningar ökat.

TRE FORMER AV ANTISEMITISM I POLEN

Michał Bilewicz, universitetslektor i psykologi och chef för Center for Re-

Sverige idag

FOTO: INGER ALESTIG, DAGEN

Panelssamtal om hur antisemitismen kan motverkas med Stéphane Bruchfeld, Ingrid Lomfors, Heléne Lööv, Mona Sahlin och Per Svensson.

search on Prejudice vid universitetet i Warszawa, föreläste om antisemitismen i dagens Polen, men berörde även förhållanden i andra delar av Östeuropa.

Han noterade inledningsvis att antisemitiskt präglade högnationalistiska partier idag är representerade i både det ungerska och polska parlamentet. I Ungern erhöll Jobbik runt 20% av rösterna i det senaste valet. Inför valet i Polen hösten 2015 ingick Ruch Narodowy, den nationella rörelsen, i Kukiz'15 som erhöll 9% av rösterna. I Europaparlamentet sitter även företrädare för polska Kongressen för nya högern, vars ledare Janusz Korwin-Mikke propagerar hat mot judar.

Bilewicz framhöll vissa drag som utmärkande och på vissa punkter särskiljande för antisemitismen i Östeuropa: Antisemitismen infogas i vissa former av antikommunistisk argumentation, i vilken judar hålls ansvariga för kommunismen. Den har inga kopplingar till muslimska grupper; den muslimska befolkningsandelen är liten i flertalet länder. Den är tydligt knuten till en månghundraårig tradition av antijudaism och antisemitism. Och den är inbäddad i det "kollektiva minnet" av andra världskriget och diskurser som förnekar ansvar för kollaboration med Nazityskland och egna antisemitiska handlingar under kriget.

Bilewicz beskrev hur antisemitismen i Polen förstärktes i samband med de omfattande ekonomiska och sociala förändringar som ägde rum i Polen efter 1989 och kom att införlivas i vissa former av systemkritik. Undersökningar visade på ett samband mellan ekonomiska och sociala kriser i början av 1990-talet och under de första åren efter millennieskiftet och en mer utbredd antisemitism.

En studie av sökord på Google pekade dessutom på att orden "kris" och "judar" samvarierade i frekvens. Under åren 2001-2002 vävdades antijudiska attityder även in i de debatter som följde på publikationer som belyste hur polska befolkningsgrupper deltagit i förbrytelser mot judar under kriget, t.ex. i Jedwabne.

Enligt Bilewicz existerar tre olika former av antisemitism i dagens Po-

Michał Bilewicz föreläser om situationen i Polen och Östeuropa

len. För det första finns traditionella, kristna former av antijudaism (beskyllningar om att judar bär skuld för Jesus död eller använder kristet blod i rituella syften), för den andra en sekundär form av antisemitism (t.ex. påståendet om att judar exploaterar Förintelsen), och för det tredje tron på globala judiska konspirationer. Attitydundersökningar visar att samtliga former av antisemitism är mest utbredda i sydöstra Polen, framför allt i grupper med låg utbildning och låg social status.

Tron på judiska konspirationer och sekundära antisemitiska uppfattningar korrelerar med auktoritetstro (konformism, vill ha starkt ledarskap), upplevelsen av vara "förlorare" el-

ler sämre lottad än andra, och uppfattningen att "vi" är de främsta offren och har lidit mer än andra osv. Traditionella antisemitiska uppfattningar har ett tydligt samband med auktoritetstro.

Studier pekar också på ett samband mellan antisemitism och känslan av att inte kunna påverka den politiska utvecklingen. De som bär på antisemitiska uppfattningar, och i synnerhet föreställningar om judiska konspirationer, är mer benägna att stödja en diskriminerande politik gentemot judar, vill inte ha judar som grannar och är motståndare till återlämnande av stulen judisk egendom.

Attitydmätningar gjorda 2009 och 2013 visar att andelen som bär på sekundära former av antisemitism eller tror på judiska konspirationer har legat på ungefär samma nivå, medan den andel som hyser traditionella antijudiska uppfattningar ökat under denna tidsperiod.

Bland anhängare av den konservativa katolicism som representeras av Tadeusz Rydzzyk och radiostationen Radio Maria finns en tydlig korrelation mellan graden av religiositet och antisemitism, men bland anhängare av den riktning inom katolicismen som symboliseras av den tidigare påven Johannes Paulus II är sambandet det motsatta.

Bilewicz avslutande med att beskriva ett antal vanliga myter om attityder till judar eller Israel i Polen. För det första att antisemitismen skulle vara på väg att försvinna. För det andra att fientligheten mot judar i huvudsak skulle vara av religiös karaktär. För det tredje att polacker överlag stöder Israel i

konflikten i Mellanöstern. För det fjärde att den ökade kunskapen om Förintelsen lett till att polacker överlag accepterar att judarnas öde under andra världskriget var specifikt och skiljer sig från icke-judiska polacker. För det femte att uttryck för fientlighet mot judar inte är accepterat i polsk offentlighet. Forskningen visar att ingen av dessa föreställningar stämmer, förklarade Bilewicz.

ANTISEMITISMEN I FRANKRIKE

Jean-Yves Camus, statsvetare, chef för Observatoire des Radicalités Politique vid Fondation Jean Jaurès och forskare knuten till Institut de Relations Internationales et Stratégiques (IRIS), Paris, föreläste om olika former av antisemitismen i dagens Frankrike.

Camus inledde med att beskriva den franskjudiska minoritetens bakgrund och historia. En majoritet av de franska judarna har sitt ursprung i Nordafrika och en stor del av dem tvingades lämna sina forna hemländer – framför allt Algeriet, Marocko och Tunisien – under 1950- och 60-talen. Tillsammans med Frankrikes koloniala historia har, menade Camus, denna bakgrund bidragit till ett konfliktfyllt förhållande mellan delar av den franska judenheten och delar av den franska muslimska befolkningen, som till stor del har sina rötter i samma länder.

Antisemitismen i Frankrike har förstärkts markant sedan millennieskiftet, något som kan avläsas i en dramatisk ökning av antalet rapporterade hatbrott. Samtidigt, underströk Camus, är den judiska minoriteten idag mer accepterad än någonsin, om man ser till attityder inom befolkningen som helhet.

När det gäller antisemitismens utbredning inom delar av den arabisk-muslimska befolkningen i Frankrike menade Camus att en rad bakomliggande omständigheter förstärkt mottagligheten för antijudiska uppfattningar, däribland att yngre generationer, i motsats till de äldre, saknar egna minnen och erfarenheter av ”verkliga” judar i de forna nordafrikanska hemländerna. En annan faktor som framhölls var den statsstyrda antisemitiska och antisemitiska propaganda som, ofta

inlemmad i panarabisk nationalism, spreds i arabiska länder från 1960-talet och framåt.

Camus pekade även på en växande islamisk fundamentalism i Frankrike och bristande integrationspolitik som bidragande orsaker. Som särskilt oroande framhöll han de jihadistiska terrorattentat som ägt rum och att ett stort antal unga fransmän anslutit sig till IS och andra extrema rörelser.

FOTO MATHAN RAVID

Jean-Yves Camus.

Antisemitismen är framträdande inom mindre fascistiska rörelser, däremot spelar den enligt Camus idag en mindre roll för högerextrema Nationella Fronten. Sedan millennieskiftet och i synnerhet efter 11-septemberattentatet 2001 i USA utgör muslimer och islam de främsta måltavlorna för Nationella Frontens propaganda. Studier pekar på att antijudiska attityder är jämförelsevis utbredda bland Nationella Frontens sympatisörer, även om endast en mindre andel öppet medger att de ogillar judar.

Camus pekade även på att antisemitism utgör ett problem inom delar av den yttersta vänstern och är märkbar inte minst inom delar av den pro-palestinska rörelsen. Från att tidigare ha förespråkats en tvåstatslösning och sympatiserat med PLO/PA, har denna i allt högre grad kommit att förorda en enstatslösning, sympatisera med extrema rörelser som Hamas och Hizbollah och stödja väpnad kamp mot Israel, hävdade Camus. I samband med kriget i Mellanöstern 2006, 2009 och 2014 var antisemitiska inslag tydliga i vissa pro-palestinska demonstrationer. I juli 2014 för-

sökte t.ex. delar av en anti-israelisk demonstration att angripa en synagoga i centrala Paris.

Camus redogjorde även för den antisemitiska propaganda som sprids av den politiske aktivisten och komikern Dieudonné och dennes allierade, den högerextreme ideologen Alain Soral. Dieudonnés budskap förenar antikapitalism, antiglobalism och antisemitism och lockar anhängare ur olika politiska läger.

Camus beskrev situationen för judar i dagens Frankrike som den allvarligaste sedan 1945. Han efterlyste ökade statliga insatser för att förbättra integrationen, öka kunskapen om religioner, motverka radikalisering och förstärka toleransen i Frankrike.

SITUATIONEN I SVERIGE

Under eftermiddagen riktades fokus mot situationen i Sverige i två panelsamtal med forskare och experter.

I det första panelsamtalet diskuterades och belystes antisemitismen i dagens Sverige. Medverkade gjorde idéhistorikern Henrik Bachner, Evin Ismail, doktorand i sociologi vid Uppsala universitet, Jonathan Leman, researcher på Stiftelsen Expo, och Heléne Lööw, docent i historia och biträdande föreståndare för centrum för polisforskning vid Uppsala universitet. Moderator var Willy Silberstein, ordförande för Svenska kommittén mot antisemitism.

I ett andra panelsamtal diskuterades hur antisemitismen kan förebyggas och motverkas. Medverkade gjorde Stéphane Bruchfeld, idéhistoriker vid Hugo Valentin-centrum vid Uppsala universitet och medlem i SKMA, Ingrid Lomfors, överintendent vid Forum för Levande Historia, historikern Heléne Lööw, Mona Sahlin, nationell samordnare mot våldsbejakande extremism, och Per Svensson, Senior Columnist vid Sydsvenskan. Moderator var Henrik Bachner.

Länkar till videoinspelningar av Andreas Zicks, Michał Bilewicz och Jean-Yves Camus föreläsningar finns i den digitala versionen av denna artikel på skma.se.

SKMA

Albumet från Auschwitz på Judiska Museet

Till och med 28 augusti 2016 visas utställningen Albumet från Auschwitz på Judiska Museet i Stockholm. De autentiska bilderna från rampen i Auschwitz, som togs av SS i maj 1944, varvas med bilder av hur offren, om de själva fått välja, skulle valt att låta avporträtteras sig. Fram träder andra bilder från offrens foto-

grafialbum, den typen av bilder vi är vana att se i våra egna album, av barn, familj och vänner.

Judiska Museet tar också fram ett pedagogisk koncept för årskurs 9 och gymnasiet för utställningen. Skolvisningarna kommer att lanseras i samband med Förintelsens minnesdag 27 januari 2016. För mer information: www.judiskamuseet.se

Kalendarium

ELEV- OCH STUDIERESOR OKTOBER-NOVEMBER

Under oktober-december genomfördes fem studieresor till Krakow, Auschwitz och Rabka under ledning av Ronny Juhlin, Lillemor Bodman och Ewa Andersson. Studieresorna samlade ca 150 ungdomar och vuxna från Kunskapsakademien i Sundsvall, Johannes Hedbergs Gymnasium i Helsingborg, Alftaskolan i Alfta, Hammarby församling och Kärrtorps gymnasium.

NOVEMBER-DECEMBER

Elevutbildning för högstadelever: De nionde och tionde utbildningarna i det regeringsfinansierade projektet om Förintelsen och rasistiska och antidemokratiska idéer genomfördes i november och december månad. Ca 30 elever och lärare från Strömsunds kommun och ca 50 elever och lärare från Avestaområdet deltog i utbildningen, som inkluderar för- och efterseminarier samt en studieresa till Krakow, Auschwitz och Rabka. Utbildningarna leddes av Ewa Andersson, Mathan Ravid och Lena Jerenius.

UTBILDNINGAR OCH SEMINARIER 13-14 OKTOBER

SKMA arrangerade en tvådagars utbildning i Norrköping om Förintelsen, antisemitism och antiziganism. Fortbildningen riktade sig framför allt till lärare och andra personer som arbetar med utbildnings-, ungdoms- och integrationsfrågor. Föreläsare var idéhistorikern Henrik Bachner, idéhistorikern Stéphane Bruchfeld, högstadieläraren Mikael Enoksson och historikern Jan Selling.

26-29 OKTOBER

SKMA:s Lena Jerenius deltog på den internationella konferensen "Remembrance has not matured in us yet..." vid Auschwitzmuseet i Polen. Lena Jerenius medverkade bl.a. i en panel som diskuterade hur man bäst undervisar om Förintelsen och presenterade SKMA:s studieresor till Förintelsens platser.

10 NOVEMBER

SKMA arrangerade en internationell konferens i Stockholm om samtida antisemitism i Europa och Sverige. Prof. Andreas Zick, Bielefelds universitet, föreläste om antijudiska attityder i Europa, Michał Bliewicz,

Warszawas universitet, föreläste om antisemitismen i Polen, och Jean-Yves Camus, chef för Observatoire des Radicalités Politiques i Paris, föreläste om antijudiska strömningar i Frankrike. Seminariet avslutades med två panelsamtal om antisemitism i dagens Sverige samt hur den kan förebyggas och motverkas. I panelsamtalen deltog Henrik Bachner, SKMA, Evin Ismail, Uppsala universitet, Jonathan Leman, Stiftelsen Expo, Heléne Lööw, Uppsala universitet, Stéphane Bruchfeld, Uppsala universitet och SKMA, Ingrid Lomfors, Forum för Levande Historia, Mona Sahlin, nationell samordnare mot våldbejakande extremism, och Per Svensson, Sydsvenskan. Ca 120 personer deltog. Läs mer på s. 12.

MÖTEN OCH ARRANGEMANG 19 OKTOBER

I samverkan med Judisk Kultur i Sverige arrangerade SKMA en föreläsning i Stockholm med Prof. Richard Wolin, City University of New York, som talade under rubriken "The Socialism of Fools: Reflections on the Rise of Left-Wing Antisemitism". Ca 60 personer deltog.

28 OKTOBER

SKMA deltog på Skolverkets konferens "Kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser – så möter vi främlingsfientlighet och rasism i skolan" i Karlstad. SKMA var på plats för att samtala med lärare och andra intresserade om vår verksamhet, våra olika utbildningsmaterial samt hur man bäst arbetar med frågor som rör antisemitism och rasism i skolmiljö.

6 NOVEMBER

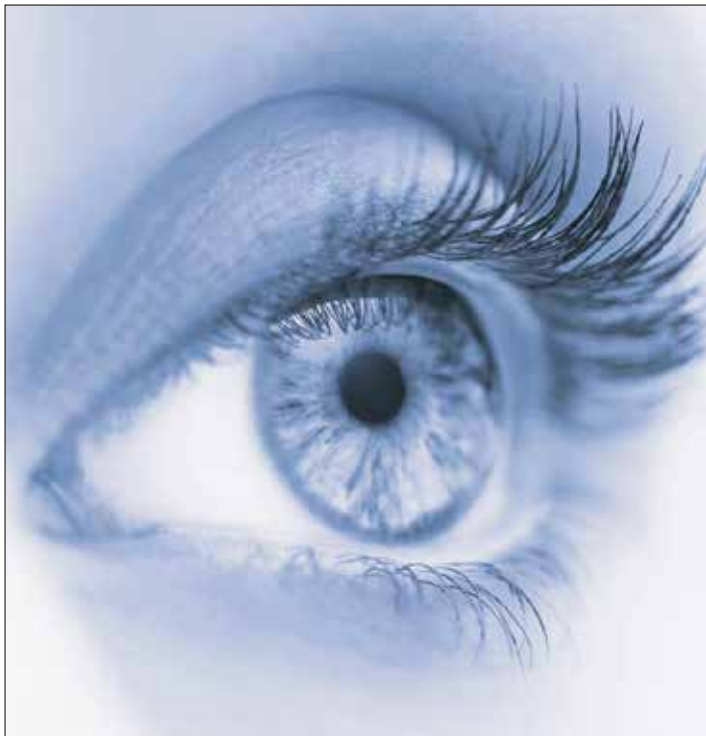
6 november medverkade SKMA:s Mathan Ravid i Skolverkets poddserie om rasism i skolan. Med utgångspunkt i ett konkret exempel från skolans värld handlade programmet om begreppen kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser (så som rasism ska bemötas enligt läroplanerna).

9 NOVEMBER

I samarbete med Judiska församlingen i Stockholm, Föreningen Förintelsens överlevande och Forum för levande historia arrangerade SKMA den 9 november i Stockholms stora synagoga en högtidsstund till minne av Novemberpogromen 1938. Under kvällen delades även Elsapriset ut till Samuel Nudel. Läs mer på s. 1 och s. 3.

MANA RE

JOSSEBELL AB

ANNE SEIDEMAN VÄLKOMNAR DIG TILL EYECENTER

EyeCenter erbjuder glasögon,
kontaktlinser, solglasögon och
Stockholms enda specialavdelning
för barnglasögon.

ÖGONLÄKARE - OPTIKER - ORTOPTIST (skelningsexpert)

Unikt koncept mitt i City

10% rabatt vid uppvisande av annons

EC
EYECENTER

MÄSTER SAMUELSGATAN 39 • 08-24 40 55

www.eyecenter.se

Yxtaholms Slott,

en pärla mitt i Sörmland på egen ö, endast 11 mil från
Stockholm.

Vi erbjuder idyllisk natur året om, god mat från lokala
bönder som lagas med kärlek, bästa service och varmt mot-
tagande.

Boka gärna ett av våra spännande slottspaket.
Kom och njut i vår fina strandbastu med utomhus-jacuzzi
eller spela på vår nya toppfräscha tennisbana.

Fantastiska konferensfaciliteter erbjuds till företagsgäster.

**YXTAHOLMS
SLOTT**

Tel 0157-244 40 | Fax 0157-244 41

www.yxtaholmsslott.se

info@yxtaholmsslott.se

Supernöjda kunder och lyckliga säljare – NY INSPIRATIONSKÄLLA att ösa ur!

Det du ger får du tillbaka – bli bäst på sälj!

Beställ boken på:

www.market.se/supernojdakunder
eller ring 08-440 76 71

Supernöjda kunder, lyckliga säljare och framgångsrik försäljning – låter det som en utopi? Det är det inte!

Men vem är egentligen säljare? Hur gör man för att lyckas överträffa kundernas förväntningar – och därmed öka lönsamheten?

I *Susanne Einhorn*s nya bok får du och din personal på ett mycket konkret sätt ta del av de små stegen som skapar den stora skillnaden!

Priser:
1-10 ex 349:-/st
11-20 ex 299:-/st
21-50 ex 249:-/st
(Moms + porto tillkommer.)

Så här skriver författaren:

"Jag är övertygad om att du som säljare är den avgörande faktorn. Så se din vikt i guld. För när du bestämmer dig för att skapa supernöjda kunder blir du en lyckligare säljare och butiken mer lönsam. Allt du ger från hjärtat får du tillbaka".

Om Susanne Einhorn:

Susanne Einhorn är beteendevetare med mer än 10 års yrkeserfarenhet från detaljist- och servicebranschen i såväl USA som Sverige.

Sedan sent 80-tal har hon arbetat med att förbättra och effektivisera försäljningsarbetet i olika typer av organisationer.

market

.tidning

.plus

.se

.nyhetsbrev

.fakta

.event

CREATIVE
meetings

MIAB
Mordenfeld Information AB

STÖDER SKMA

Vill du ha någon som tillvaratar
våra judiska intressen imorgon?

**Bli då medlem i en
Judisk församling idag!**

De judiska församlingarna har som uppgift att möjliggöra ett judiskt liv idag – och för våra barn och barnbarn imorgon.

Vi har ett stort utbud och representerar våra medlemmar i många olika frågor, både i media och gentemot statsmakten.

Du behövs NU för att vi skall kunna fortsätta vår viktiga verksamhet.

Bli medlem i en församling nära dig!

Judiska Församlingen
i Göteborg
www.judiskaforsamlingen.se

Judiska Församlingen
i Stockholm
www.jfsc.se

www.jfs.se

De judiska församlingarna är förenade i Judiska Centralrådet i Sverige

Investering i Kunskap AB Strategikonsulting & Investeringar

Box 5216, 102 45 Stockholm
Tel 08-670 65 00

PAUL LOESER & CO AB

OTROLIGT LÄTTA RESVÄSKOR TILL GROSSISTPRISER

NYHET – PRESENTREKLAM

Vid köp av resväska med hänvisning till denna annons lämnas bidrag till SKMA.

*Mycket välkomna till www.resvaskor.com
eller butiken på Kommendörsgatan 34
hälsningar Peter Loeser*

Box 27027, 102 51 Stockholm * 08/ 661 67 33
palos@swipnet.se * www.resvaskor.com

Willy Silberstein AB erbjuder

- **Medieträning:** du blir vassare och tydligare i media efter en träning med Willy Silberstein, dina chanser att nå ut förbättras avsevärt.

- **Moderatorsuppdrag:** Willy Silberstein lovar ett högt tempo och tydliga besked som moderator vid debatter eller utfrågningar.

Så här sade f.d. näringsministern om Willy Silberstein som moderator:

”Willy Silberstein kan få en debatt att lyfta. Han ställer vassa frågor, håller högt tempo och ger sig inte förrän han fått svar. Det gör en debatt informativ och underhållande.”

Björn Rosengren, f d näringsminister

Willy Silberstein,
070 606 26 00
willy@silbersteinab.se

Media

Frenkel

STÖTTAR ARBETET
MOT ANTISEMITISM

IPU | Talent Insights

är ett verktyg som ger viktiga insikter kring beteenden och drivkrafter och belyser vilken utvecklingspotential som finns.

Ett verktyg för:

- individutveckling
- grupp-utveckling
- säljträning
- organisationsutveckling
- coaching
- medarbetarsamtal
- rekrytering

Utbildning:

IPU utbildar HR-personer och konsulter.

Vi utbildar i små grupper med två handledare.

www.ipu1973.se

 IPU Institutet för Personlig Utveckling

svenska | mot kommittén | antisemitism

BILDAD I ENLIGHET MED NANSEN-KOMMITTÉNS DEKLARATION, OSLO 1983

- är en ideell, religiöst och politiskt obunden organisation, som har till ändamål att förebygga och motverka antisemitism och rasism.
- bedriver en varierad, rikstäckande verksamhet.
- informerar politiker, myndigheter och media om rasism och antisemitism.
- samarbetar med utländska organisationer, universitet och forskningsinstitut i frågor som rör antisemitism och rasism.
- samarbetar med skolor, studieförbund, folkhögskolor, liksom med andra svenska demokratiska antirasistiska organisationer. Vi samarbetar även med Forum för levande historia.
- bedriver ett långsiktigt arbete för att bredda och fördjupa kunskaperna om antisemitism, rasism och Förintelsen inom skolan. Ett led i detta projekt är arrangerandet av seminarier över hela landet för lärare, liksom årliga fortbildningsresor till forsknings- och utbildningsinstitut i Polen och Baltikum.
- producerar och distribuerar skrifter och annat undervisningsmaterial om Förintelsen, antisemitism, rasism och nazism.
- ger ut ett nyhetsbrev som skickas till kommitténs medlemmar, lärarnätverk och opinionsbildare.

STÖD SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM PLUSGIRO 30 1 29-1, BANKGIRO 861-6112

SKMA|SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM
ANSVARIG UTGIVARE: WILLY SILBERSTEIN
REDAKTÖR: HENRIK BACHNER
LAYOUT: KARL GABOR

BOX 22330, 104 22 STOCKHOLM, SWEDEN|TEL +46(0)8 667 60 90|FAX +46(0)8 652 60 90
E-POST INFO@SKMA.SE|WWW.SKMA.SE|PLUSGIRO 30 1 29-1|BANKGIRO: 861-6112

Artiklar i Nyhetsbrevet som ej författats av SKMA:s ordförande eller SKMA representerar inte nödvändigtvis SKMA:s åsikter.